

OPRAVDOVÝ

KREŠTĀN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNÝÁNSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— „ 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Kráľ v Gedellove.

Katolícka autonómia.

Chybou našou je, že každého držíme za statočného človeka, pokiaľ sme sa o protive nepresvedčili. Na túto chybu trpí každý slušný človek a tak sa za ňu ani my nemáme čo hanbiť, bo veď sme len to spravili, čo vyžaduje slušnosť a dobré mravy. Lenže v politickom svete a živote tí, ktorí bezpodmienečne každého držia za statočného človeka, jak len protivu toho nedokázal, často spravia chybu.

Tejto chyby dopustili sme sa tentoraz aj my. Žiaľbohu, musíme vyznať otvorene tento svoj poklesok. Nuž ale oprobujeme sa napraviť ho, na koľko možno. Chyba naša v tom záleží, že sme predpokladali o ľudovej strane a jej časopisoch, že voľby na katolícky kongress nepoužijú za prostriedok, aby nesvár zapríčinili medzi katolíkmi. Žiaľbohu mylili sme sa, žiaľne sme sa sklámali.

Časopisy ľudovej strany po uverejnení kráľovského rukopisu, ktorým sa povoľuje vydržiavanie katolíckeho kongressu v otázke autonómie, dlhší čas dosť ticho sa chovaly, o kongresse písaly vecne nestranné, takže sme mohli celým právom očakávať, že tentoraz ľudová strana nebude nesvedomite agitovať. Nepoburovala obecenstvo, aby tých alebo oných katolíkov nevolilo, nešprihala, nenadávala otvorene, slobodomyselne smýšľajúcim katolíkom do židovských liberálov a zednárov. Vidiac tento krásny príklad kresťanskej trpezlivosti, ani my sme neagitovali v prospech toho lebo oného, lež ponechali sme to svedomiu a presvedčeniu voličov, aby toho poslali na kongress, o ktorom myslia, že najlepšie bude zastať záujmy katolíckej cirkve.

Tak sa ale zdá, že časopisy ľudovej strany, a zvlášte «Kresťan» len preto dlhší čas choval sa v otázke katolíckej autonómie slušne a ticho, aby teraz tým jedovatejšie a hnusnejšie napadol tých katolíkov, ktorí sú dosť smelí a odvážliví, že verejne vyznajú, že sú popri katolíctve aj liberáli, t. j. takí, ktorí s duchom času chcú napredovať.

„Kresťan“ vo svojom 28-om čísle v úvodnom článku nazýva týchto otvorene, slobodomyselne smýšľajúcich katolíkov «katolíkmi zo zisku.» O slobodomyselných katolíkoch píše, že si myslia «že autonómia je rozprestretým stolom, kde môžu žrať a slopať, smädné gágory ovlažovať.» Na toľké mlčanie sú toto dosť pekné výrazy, hodné kňazského rúcha.

Vyklalo sa šidlo z vreca. Teraz už začínajú ľudárske časopisy von s barvou vychádzať. Sotva sa započaly agitácie na voľbu, katolícki kňazia videli, že prevažná väčšina katolíkov chce na kongress poslať liberálne, opravdu kresťanský

smýšľajúcich zástupcov — a títo sa katolíckym kňazom ani najmenej neľúbia.

Nuž a prečo že sa im neľúbia?

Jednoducho preto, že títo liberálni zástupcovia žiadajú budú na kongresse takú autonómiu, ktorá poskytne isté práva aj veriaci; budú žiadať takú autonómiu, v ktorej nebudú iba kňazia rozkazovať a ostatní veriaci len platiť na nich.

Hovorí sa, že sa katolíci málo interessujú, málo zjednávajú o svoju vieru. Toto je aj pravda. A prečo je tak? Preto, lebo katolícki veriaci nemajú pražiadneho vlivu na cirkevné záležitosti. Katolícki veriaci iba vtedy vedia, že sú aj členami cirkve, keď im treba platiť na farára. V takýchto okolnostach nedá sa ani myslieť žiadna veľiká zaujatosť za cirkevné veci. Tam, kde aj veriaci vplývajú na sriadenie cirkevných záležitostí, panuje živá zaujatosť za náboženstvo, jako to vidíme u evanjelikov a kalvínov, ktorí si sami volia svojich kňazov, sami svojich biskupov a vplývajú na všetky cirkevné záležitosti.

Takúto slobodomyselnú autonómiu chcú liberálni katolíci, — lenže ju nechcú kňazia, ktorí ani zbla nechcú popustiť z tej moci, ktorú teraz držia v rukách. Strach o vládu a moc hovorí teraz z každého riadku ľudárskych časopisov. Všade napomínajú veriacich, aby hlasovali len na toho, koho im budú duchovní odporúčať. Pravda že by to bolo dobre, keby boli volení len tí, ktorých kňazia odporúčajú, tak by títo takú autonómiu spravili, žeby veriaci nemali iného práva, jako dvakrát toľko platiť, čo platili dosiaľ.

Lenže sa páni kňazia prerátali; ľud si bude voliť za zástupcov na kongress takých mužov, o ktorých je presvedčený, že mu len dobro chcú; bude si voliť len takých mužov, ktorí dajú kňazom, čo je kňazské a veriaci, čo patrí veriaci. Veľký strach panuje teraz medzi kňazmi, lebo sa boja o moc, ktorú im prípadne odoberie autonómia.

Teraz už bubnujú, aby si katolíci len takých mužov volili na kongress, ktorí sa ustavične spovedajú, ustavične v kostole sedia, vyhlasujú len týchto za dobrých katolíkov. Aj tu prehánajú páni kňazia. Nielen ten je dobrý katolík, ktorý od rana do večera sedí v kostole a každý týždeň sa spovedá, pritom ale žiadne kresťanské cnosti nekoná; má srdce z kameňa. Známe my mnoho dobrých katolíkov, ktorí síce zriedka chodia do kostola, lebo veľmi nestačia, ani sa nespovedajú každý týždeň, zato oplývajú kresťanskými cnosťami, majú zlaté srdce, ktoré pomôže každému núdznému.

Nejdeme mnoho slov šíriť, povieme na krátko svoju mienku o agitácii ľudovej stránky. Ľudová stránka, jako aj dosiaľ robila pri voľbe krajín-

ských vyslancov, tak zamýšľa robiť aj pri voľbách na katolícky kongress, totižto chce dať svojím iba takých mužov, ktorí sa osvedčili, že budú na tom pracovať, aby sa moc a vláda kňazov zvýšila, aby veriaci katolícki boli ešte väčšmi vystavení svevoli kňazskej.

Nuž ct. čitatelia. Komu sa také kňazské otroctvo ľúbi, ten nech hlasuje na kandidáta jeho farárom označeného. Kto ale chce autonómiu takú, žeby aj veriaci mohli vplyvať na cirkevné záležitosti, — nerozumieme tu náboženstva týkajúce sa otázky — ten bude hlasovať na muža slobodne a otvorene smýšľajúceho.

My tu nebrojíme proti jednotlivým politickým stránkam, lebo veď politika nemá do náboženstva nič; my len to chceme docieľať, aby sa Slováci nedali už otročiť kňazom, lež aby nahliadli, že cirkve nie sú len pre kňazov, lež aj pre veriacich, že v cirkvi majú mať právo nielen kňazovia, lež aj veriaci, lebo veď cirkev viac pozostáva z veriacich, než z kňazov.

Hore sa bratia! nedajte si natískať kandidátov na kongress od kňazov, lebo tí vám budú len takých odporúčať, ktorí im stoja v službe. Zmužme sa rodáci a voľme si na kongress dobrých katolíkov síce, ale pritom samostatných mužov a uvidíme, že katolícka viera dostane v krátkom čase zodpovednú autonómiu.

Slovo k rodákam.

Kto očakáva od vás, aby ste mu verili, ba kto požaduje, aby ste jedine a výlučne jemu verili, ten by mal predovšetkým sám pravdu hovoriť. Taký človek nesmie preháňať, pravdu a skutočnosť prekrúcať, lož, klam a podvod prevádzať, prostých, úprimných veriacich ľudí za nosom vodiť, a potom sa potajme usmievať a vysmievať, že ako ľahko môže dôveryplných ľudí za bláznov robiť. Nesvedčí sa takéto nízke, podlé pokračovanie nikomu, ale ešte najmenej sa svedčí kňazom. To nám musí uznať i opät Molnár i páter Lepšényi redaktorovia «Alkotmányu» a «Kresťana», novín ľudovej, tedy vraj kresťanskej, t. j. protiliberálnej strany. A hľa, čo vidíme? Samú lož, čistý klam a večný podvod. Už to samé je šalbierstvo, žeby len ľudová strana bola kresťanskou, lebo veď pri liberálnej strane storáz toľko kresťanov i katolíkov samých sa nachodí, ako pri ľudovej, a že medzi liberálmi v skutočnosti a pravde lepší kresťania jestvujú, dôkazom toho je medzi iným i to, že liberáli zášť, rozbroj a nesvár medzi občanmi nerobia, pomstu nehľásajú, nikoho pre jeho presvedčenie neprenasledujú a pomsty neznajú. Čo ale máme povedať o účinkovaní kňazov ľudovej strany? So žiaľom

musíme vyznať, že sa hanbíme za to, že sú oni kňazmi kresťanskými, že kresťanstvo oni sami svojimi rečami a skutkami potupujú, na posmech donášajú. Kresťanstvo je živá láska a večná pravda, a kňazovia ľudovej strany neznajú a neuznávajú lásku a pravdu „ľudársku“. Každý je oplán, nekresťan, beznáboženský nezaboh, kto s nimi nedrží, stane sa ale najdokonalejším kresťanom a katolíkom hneď, ako náhle sa ku nim pripojí. Či je to nie pokrytstvo, fales a klam? A tak, ako v hlavnej zásade, tak je to aj v podrobnostiach.

Bohu a svetu známy «Kresťan» píšuc o „katolíckych samosprávnych voľbách,“ aby veriacich, no vo veciach týchto neumelých a ne-skúsených čitateľov svojich pobúril, hovorí takto: «pravda už r. 1848. keď katolícke náboženstvo prestalo byť štátnym náboženstvom, keď ho z práv obrali, privilegie, výsady mu zhabali, hneď povstal pohyb v záujme katolíckej autonómie.» Rodáci moji, to je iba pár slov a v nich koľko nepravdy. XX. zák. článok z roku 1848. ujednotil všetky štátne prijaté náboženstvá, dal tedy práva tým, ktoré ich predtým nemaly, a to také práva, aké predtým jedine katolícke náboženstvo malo, bez toho, aby z práv týchto i len najmenšie bol odobral. Toto je skutočnosť a pravda, a páter-redaktor «Kresťana» neostýcha sa podvodne, ľžive tvrdiť, že roku 1848. katolícke náboženstvo z práv obrali. Keď Janko má krajciar, Miško ale nič, a ja dám Miškovi z môjho tiež jeden, či som vtedy Janka o jeho peniaz olúpil? — Takto prekrúcať, takto nesvedomite búriť môže len lotor, ak je nie ľudár, ktorému je všetko dovolené. No a ako učí potom páter tento svojich čitateľov ohľadom volieb vyslancov na autonómny kongress, to je ozaj hanebné, nekresťanské: ba rovno povedať musíme tiranské.

Ľudári v nesvedomitosti svojej, aby si akú-takú stránku utvorili mohli, neostýchali sa veci sväte a Božské za nástroj svojich sobeckých cieľov, za kortesačné prostriedky použiť, no keď im ani táto svätokrádež neosožila, a keď na poli politickej činnosti žiadnej úlohy hrať nemôžu, s radosťou vrhli sa do prúdu, ktorý utvorenie katolíckej autonómie na denní poriadok doniesol. Tu aspoň oprávneným sa zdá využitkovanie moci náboženskej.

No nechže by ju využiteľovali, ale keď o tom ani reči, oni ju nadužívajú. Otročiť chceli ľud v politike, ako ho na úzde držia v náboženstve, a tak by si radi neobmedzenú nadvládu utvorili v samospráve, v autonómii katolíckej. To zrejme hlása „Kresťan“ to otvorene, nezaobalene kázu kňazi. Jestli si nebudú v stave veškerú moc, vládu a panovanie vymôcť, vtedy im vraj ani samosprávy netreba.

Preto hovoria, že im «liberálnych katolíkov netreba.» Čo sú to tí liberálni katolíci? Sú to všetci tí, ktorí sa slepo kňazom za podnož nekladú, ktorí si aspoň kol'ké-toľké, bárs aké maličerné práva, maľ osobujú.

Len kto farárom ruky bozkáva, kto im každé slovo verí, ich slepo nasleduje, ba všetko si dá odobrať len to je opravdový katolík, preto vraj «hriech by spáchal proti svojej cirkvi, kto by na liberálneho katolíka hlas sa dať opovážil. Pravda kto je za svobodu, kto svobodu miluje, svobodu si žiada a ju i druhému dať chce, ten nemôže patriť do krámu kňazom, ktorí veriacich otročiť sa usilujú, ktorí veriacich len za stádo považujú. Nadvláda a svoboda: to sa pravda nezmesť do vedna. Preto hlása čierny páter boj i proti úradníkom, proti všetkému čo nenie ľudárske.

Smutno by to vyzeralo, keby milliony katolíkov tak na milosť a nemilosť takýmto ľudom vydané boli. No my presvedčení sme, že vy rodáci naši, pevní vo viere, horliví v náboženstve, spolu ale neohrození bojovníci a obhajcovia práv svojich budete, presvedčení sme, že tajné zábery kňazov svojich ste prehladli, také poznáte a vystríhať sa budete toho, aby ste si samy na seba bič uplietli a putá pre seba ukovali. Čo dnes robíte, nerobíte len pre seba ale pre našich potomkov.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Politické rozpoloženie. Ministerský predseda barón Bánffy, odcestoval v pondelok večer do Viedne, odkiaľ sa v stredu rano vrátil.

V utorok prijal ho kráľ na výsluchu, a zatým bola spoločná ministerská porada pod predsedníctvom kráľa. Na tejto porade brali účasť gróf Goluchovskí, minister zahraničia, Krieghammer, minister spoločnej armády. Kállay, spoločný finančný minister, a náš a rakúsky ministerský predseda. Ačkoľvek do verejnosti nič nepreniklo, o čom sa radili na tejto ministerskej porade, predsa sa dá skoro s úplnou istotou zatvárať, že tu bolo pojednávané politické rozpoloženie v nás a v Rakúsku. V oboch poloviciach monarchie politické rozpoloženie je veľmi smutné.

U nás zaviazla činnosť snemu. Jako et. čitatelia vedia, opozícia a hlavne neodvislá, 48-na strana, zaviedly obštrukciu najprv proti návrhu zákona o uvedení do života trestného pokračovania a teraz už aj proti návrhu o dani od cukru. Následkom tejto obštrukcie snem nenie vstave nič vybaviť. Tento nezdravý stav treba hečiť asice základne. Vláda musí rázne pokračovať a za každú cenu zlomiť násilie menšiny, ktorá násilím

chce panovať nad väčšinou a tak smiešnym spraviť parlament, kde má vždy vôľa väčšiny zvíťaziť.

Teraz keď sa ministerský predseda vrátil z Viedne, každý je toho presvedčenia, že spraví nejaký rozhodný krok, aby zamedzil ďalšie násilie neodvislej strany.

V stredu odpoľudnia vydržovali naši ministri poradu na ktorej sa zaoberali s posudzovaním nášho politického rozpoloženia a hlavne so stavom snemu. Jako počuť, vláda sa rozhodla, že bude narádzať, aby sa zasadania snemu predĺžily o 2—3 hodiny, takže by miesto do druhej odpoľudnia trvaly do 4—5 hodiny. Týmto vláda poskytne opozíciónalnym rečníkom možnosť, aby sa vyhovorili a základne pojednávali návrh zákona o dani od cukru. Zároveň ale umožní aj to, aby snemové pojednávania napredovali, žeby už raz bolo dokončené pojednávania návrhu zákona.

V Rakúsku panujú tiež nezdravé pomery. Vláda bola prinútená zasadania snemu na neistý čas vyzdvihnúť, lebo tam vyslanci tiež zaviedli obštrukciu. Vyzdvihnutím snemových zasadanií ale nenastúpil pokoj. V Česku sú Nemci hrozne rozhorčení pre rečové nariadenie, v smysle ktorého bola česká reč za rovnoprávnú vyhlásená s nemeckou. Nemci vydržávajú teraz shromaždenia a zadávajú protesty proti tomuto rečovému nariadeniu. Jako počuť, rakúsky ministerský predseda gróf Badení, ponnevác nevie poriadok uviesť, má zařakovať.

Návrh zákona o výhodách pre byty robotníkov. Vo finančnom ministerstve pracujú na návrhu zákona, ktorý ustáli, jaké výhody majú byť poskytnuté stavaniu robotníckych bytov. Finančný minister vyzval všetky kupecké a priemyselné komory, aby povedaly svoju mienku. Keď mienky budú zaslané, finančný minister zadá návrh snemu.

Už od dávnejších čias, zvláste v mestách bol veľký nedostatok robotníckych bytov. Robotníci bývali zväčša v nezdravých dierach, lebo neboli vstave platit' drahý byt. Tento návrh zákona pripadne odpomôže nehode, takže robotníci dostanú za lacný groš zdravé, primerané byty.

Návrh zákona o dani od cukru začal snem pojednávať 30. júna a ešte ho vždy len vo všeobecnosti pojednáva. Všeobecné pojednávania bude pravdepodobne v sobotu zakončené, zatým ale príjdu záverečné reči asi desiatich rečníkov a len potom hlasovanie. Netrpí pochybnosti, že návrh bude vo všeobecnosti ohromnou väčšinou prijatý, lenže čože to osoží, keď už len aj o titule chcú asi tridsiati rečníci hovoriť. Z tohoto všetkého vidno, že opozícia chce za každú cenu prekaziť, aby sa z návrhu stal zákon. Týmto zapričinia opozície poľným hospodárom ohromné škody; čože ich je ale do toho, lensi sa môžu vyhovoriť. Úbohá vlast naša!

Vyjednávania o pokoj medzi Tureckom a Greckom. Prímerie už trvá veru dost dlhý čas ale pokoj nevedia jaksi uzavrieť. Príčinou tohoto preťahovania je Turecko, ktoré sa zdráha prijať pokoj pod takými podmienkami, jaké byly predostrely europejské mocnosti.

Najnovšie odporúčal náš kráľ a nemecký cisár sultánovi, aby pokoj čím skôr uzavrel. Možno sa teraz už úfať, že sultán povolí a pokoj bude najbližšie uzavrený.

KRAJINSKÝ SNEM

Zasadnutie dňa 6. júla. Pojednávajú sa ďalej návrh zákona o dani od cukru. Dneskajší deň pohltil mnoho rečníkov, hovorili sa zväčša krátke reči, ale ani v týchto nebolo nič nového, nič zaujímavého. Hovorili Stefan Szluha, Ludvik Hentaller, Valentín Illyés, gróf Benyovszky, Karol Szalay a Franc Major. Všetci rečníci dokazovali, že pojednávajúci návrh praje len Rakúsku, lebo ono vyváža cukor do cudzozemska a tak rakúske cukrovary bohatnú na ujmu Uhorska.

Zasadnutie dňa 7. júla. Dneskajšie zasadnutie sa iba v tom líši od všerajšieho, že boli zadané interpellácie. Pokiaľ neprišiel rad na interpellácie, hovorili o návrhu zákona o dani od cukru: Ján Reiter, Edmund Barta a Juraj Sturman. Rečníci tiež opakovali len to, čo už aj steny v sneme vedia.

Nasledovali interpellácie. Ján Molnár spýtal sa vlády, či zamýšľa zadať návrh zákona, ktorým sa bezkonfesionálnosť, beznáboženstvo zotrie?

Ludvik Hentaller sputuje sa vlády, či má o tom známosť, že Spojené štáty v Amerike chcú zvýšiť daň od tých výrobkov, ktoré dostávajú od štátu odmenu, jako na pr. od nás do cudzozemska vyvážený cukor. Čo mieni vláda robiť, aby odstránila nebezpečie, ktoré hrozí týmto zvýšením dane aj nášmu vývozu.

Ján Hock interpeloval ministra orby v záležitosti robotníckych pomerov na Dolnej zemi. Vytykal vláde, že zanedbáva poľné hospodárstvo a že sa neusiluje prekaziť prácu socialistických agitátorov, lež že len dá strieľať medzi ľud.

Minister Darányi odpovedal na zadanú interpelláciu a dokázal, že sa vláda veľmi stará o poľných hospodárov a títo to aj uznajú.

Zasadnutie dňa 8. júla. Dneskajšie zasadnutie vyniká preto, lebo hovoril aj gróf Alexander Károlyi, známy výtečný hospodár a predseda krajinského spolku gazdov. Károlyi hovoril proti návrhu hlavne preto, že sa v ňom nenachádza žiadne ustanovenie proti kartelom. Kartell je smluva, ktorou sa fabrikanti zaviazajú, že budú vždy jednomyselne konať, na pr. ustália sa na tom, že za cukrovú repu budú len istú summu platiť, alebo cukor len po istej cene predávať. Rečník vidí v takýchto kartelloch, smluvách, veľké nebezpečie pre gazdov, lebo sú fabrikantom vydaní na milosť a nemilosť. Rečník neodporúča, aby sa pestovanie cukrovej repy ešte viac vyvíjalo, práve naopak žiada si, aby sa pestovanie repy umenšovalo.

Nasledovali odpovede na interpellácie. Minister náboženstva Wlassics odpovedal na interpelláciu, podanú v záležitosti vzbury v obci Nagy Léta počas služieb Božích v grécko-katolíckom kostole. Minister odpovedal, že

vzbúrenci neboli proti službám Božím, ale proti kňazovi. Kňaz bude preložený a tak zase nastúpi pokoj.

Minister vnútra Perczel odpovedal na interpelláciu, ktorú bol zadal Eötvös v záležitosti škandálov, ktoré sa udaly v jednom budapeštianskom divadle, keď tam boli nemecké predstavenia. Niektorí panáci, ktorým sa nemecké predstavenie neľúbilo robili škrek a lomoz, polícia ich zavrela. Minister zachádzanie polície schválil. Odpoveď bola v známosť vzatá.

Zasadnutie dňa 9. júla. Jedon deň, jako druhý. Dlhé reči sa hovoria, jedna za druhou, lenže obsah jednej každej je ten istý. Dnes hovorili: Vilhelm Boda, Alexius Papp a Albert Kiss. Aby bola jaká-taká rozmanitosť v pojednávaniach, rečníci nadávajú vláde, že je slabá, že práve teraz, keď máme uzavierať smluvu s Rakúskom, máme povolnú, neráznu vládu. Ponevác všetci traja rečníci patria k neodvislej strane, tak aj všetci zavrhlí návrh, žiadajúc samostatné colné územie.

Zasadnutie dňa 10. júla. Dnes ubudlo len o dvoch rečníkov, hovorili Meskó a Peter Marjay. Hovorili o všetkom, ba aj len o návrhu o dani od cukru.

Ku koncu zasadnutia boli pojednávané prosby. Dlhšia dišputa vyvinula sa pri prosbe ľudového shromaždenia, vydržiavaného v Budapešti 18. apríla, v ktorom sa žiada, aby bola sotrená kaucia, ktorú teraz musia složiť politické časopisy. Prosba bola vydaná ministromi pravosúdia.

Zasadnutie dňa 12. júla. Dnes dobre pomohol zasadnutie vyplniť Štefan Rakovszky, člen ľudovej strany. Nového nepovedal nič, len to si žiadal, aby návrh o dani od cukru vláda ztiahla.

Druhý a posledný rečník bol Ludvik Holló. Zaoberal sa so všeobecnými hospodárskymi pomerami, ktoré ani najmenej nesúvisia s pojednávaným návrhom, prečo ho predseda aj dva razy upomenul, aby hovoril o predmete.

Vyučovanie ľudu na Horniakoch.

V jednom časopise slovenskom čítal som nedávno dopis z Povážskej doliny, v ktorom sa dopisovateľ ponosuje, že pri stavbe mostu cez Váh zamestnaní sú zväčša cudzinci, Taliani, ktorí majú tam pekný zárobok; tamejší obyvatelia, Slováci, konajú len podlejšie práce, aj to za malicherný plat.

Tu mi napadla mimovoľne otázka, že prečo všetky, tedy aj fažšie a drahšie práce pri stavbe mostu nekonajú tamejší Slováci, a prečo popúšťajú dobrý zárobok cudzincom? Odpoveď na túto otázku je tá, že naši ľudia tie fažšie práce nevedia vykonať, lebo sa ich nikde nenaučili. Preto vidáme na Horniakoch, že pri stavbe železníc, mostov, ciest atď. fažšie práce, — za ktoré sa lepšie platí, — konajú zväčša cudzinci a nášmu ľudu dostáva sa len podlejšia práca a malý zárobok.

Presvedčený som, že náš ľud pri svojej nadanosti a zručnosti naučil by sa aj ťažšie, jemnejšie práce vykonávať, keby ho len dakto naučil; ale takto ich pravda nezná a nemôže mať potom dobrý zárobok.

Ľud náš slovenský je zanedbaný a keď aj má príležitosť, nadobudnúť si potrebné znalosti, vtedy ukazuje veľkú ľahostajnosť. Dôkazom toho sú hospodárske náukobehy, ktoré vydržiava z času na čas nitriansky hospodársky spolok a na ktorých sa veru sa pomerne málo slovenských roľníkov súčasní. Pozrime len nášho roľníka sedliaka v hospodárskom ohľade, takrečeno nie je vzdelanejší ako predkovia jeho pred päťdesiatimi rokmi. Tak chce gazdovať, tak chce žiť, ako jeho otec alebo starý otec, a keď sa mu — pri terajších zmenených pomeroch — gazdovstvo nedarí, vyhodí na mizinu bez toho, žeby si vedel pomôcť. Pri starom spôsobe gazdovania nemožno mu vyžiť — a nový nevie si najť.

Tejto veľkej biele nemožno ináč odpomôcť, len *vyučovaním ľudu* pomocou gazdovských škôl alebo iným spôsobom.

Roľnícke školy povolané by boly vzdelávať, vyučovať mladý podrost našich roľníkov a vykresáť z nich rozumných hospodárov, ktorí vedú tak gazdovať, ako sa to v terajších pomeroch vyžaduje.

Na tomto poli treba nám veľmi mnoho doháňať. Pozrime len, ako náš hospodár zachodí s ovocím, akže má ovocné stromy a Pán Boh dá mu dobrú úrodu, odhliadnuc od toho, že nestará sa o to, aby si dochoval pekné štepy, neopatrjuje ovocné stromy tak ako treba, — a keď sa mu ovocie aj urodí, nevie zachodiť s ním rozumne, aby mohol potom zaň utŕžiť čím viac peňazí. Náš hospodár ovocie jednoducho strasie dolu so stromu, vysype ho do košiara a žena, dievka alebo slúžka nesie ho do mesta. Ponevác je ovocie nie pekne poukladané, v košiaru sa potlačí, nie je pekné, — a tak veru na trhu málo dajú zaň. Potom sa hospodár ponosuje, že sa s ovocím nehodno zaoberať, lebo aj tak nič nedajú zaň. Čo sa nemôže predať, zrazia deti a ostatok v polozhnitom stave vyhodí sa na smetisko.

Celkom ináč zachodí hospodár s ovocím v našom susedstve, na Morave alebo v Česku. Tam ovocie vôbec nestriasajú, ale oberajú. Potom vyberú najkrajšie, zdravé ovocie, pekné ho poukladajú medzi slamu alebo seno do košiarov a tak ho posielajú do mesta na predaj; za pekné, nezkažené ovocie mešťania dobre zaplatia a hospodár má pekný ošoh; špatnejšie ovocie sa usuší a v zime predáva. Na zkažení nevyjde nič.

Náš hospodár na Horniakoch nevie takto rozumne zachodiť s ovocím, lebo sa to nikde nenaučil. Treba ho teda naučiť.

Bohužiaľ, naši slovenskí roľníci dosiaľ nemali ani príležitosti naučiť sa, ako majú rozumným spôsobom gazdovať. *Roľnícke školy* sú povolané rozširovať hospodárske vedomosti medzi pospolitým ľudom, ale takýchto škôl na Horniakoch je málo a aj tie, čo sú ledvaj majú poslucháčov.

Mnohí krátkozrakí ľudia hovoria, že ich tu ani netreba, lebo roľníci sú chudobní, majú málo poľa a tak nehodno pre nich zariadiť roľnícke školy.

Toto je veľmi nesprávne smýšľanie. Veď práve preto treba tým lepšie vyučovať roľníkov na Horniakoch, lebo sú chudobní, a tak im treba tým rozumnejšie gazdovať, aby mohli slušným spôsobom vyžiť.

Hlavná príčina, prečo na našich Horniakoch niet roľníckych škôl, je nedostatok hmotných prostriedkov. Bohaté mestá dolnozemské obetujú mnoho, aby tam boly postavené roľnícke školy; ale chudobné mestá na Hornom Uhorsku nevládzu priniesť tolké obete peňažné, — a keďby sa náš ľud len vtedy mal niečo naučiť, keď na Horniakoch budú roľnícke školy, — tak by ešte dlhé časy zostal v nevedomosti.

Smerodajné kruhy nahliadajú, že v prospech vyučovania roľníckej triedy v Hornom Uhorsku treba vykonať niečo, aby si táto trieda vedela poistiť aspoň každodenný chlieb. Krajinská správa zamýšľa zariadovať na Horniakoch v každú zimu *hospodárske náukobehy*, v ktorých by sa roľníci vyučovali rozličným vedomostiam hospodárskym.

Myšlienka táto je veľmi dobrá a chvályhodná. Bolo by žiadúco, aby sa na týchto náukobehoch poslucháči nevyučovali len vedomostiam okolo poľného hospodárstva, ale nech im je poskytnutá príležitosť, poučať sa aj o domácom priemysle, o ovocinárstve, včelárstve atď. Slovom, nech majú tam príležitosť osvojiť si všetky znalosti, ktoré im môžu byť užitočné a ktoré môžu upotrebiť v živote.

Tento cieľ bude možno len tak dosiahnuť, keď sa tieto náukobehy budú zariadovať na mnohých miestach a keď sa vyučovanie nebude konať len vo všeobecnosti, ale učitelia budú brať do ohľadu *hospodárske pomery toho kraja*, z ktorého poslucháči pochodia. Kde na príklad niet paše a lúk, ale kraj je príhodný pre ovocné stromovíe: tam by sme veru darne poučovali ľud o dochovávaní statku, tam nám treba hovoriť o ovocinárstve.

Na niektorých miestach už v minulej zime vydržiavaly sa takéto hospodárske náukobehy a to s pekným výsledkom.

Nech sa len rozmáhajú v čím väčšej miere a nech konajú zdarne ľudomilnú úlohu svoju. Zaslúži to náš dobrý ľud, ktorý má schopnosti aj chtivosť poučať a vzdelávať sa.

DOPISY.

Orava, dňa 10. júla 1897.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Dopisovatelia nášho obľúbeného „Opravdového Kresťana“ akosi pozabudli, čo sú podľzni čitateľom tohoto časopisu a spolu slovenskému obecnstvu, keď z našej stolice už dosť dávno — napriek čerstvým novinám, chýrom a príhodám — nič nového som sa nedočítal. To ma pohlo k tomu, aby som ja už tiež raz vzal pero do ryky — bičisko mi lepšie svedčí, lebo som furman — a zdelil niečo nového od nás. Jakože ale začiat, keď u nás máme nového vždy mnoho? Pokúsim sa napodrobne a v krátkosti čím najviac napísať.

Povšimnutia zasluhuje cestovanie osvieteného pána hlavného župana po stolici; všade bol slávnostne vitaný a banderiumom sprevádzaný. Prehliadal slúžbové kancelárie a správu administratívnu. Poriadok všade našiel, a tak bol úplne spokojný s úradami, ktoré prehliadal.

V Dlhej spadnul minulý mesiac zázračný kamenec; to bol ľadovec veľkosti asi ako malé vajcia, a padal asi 40 minút. Úrody sú znivočené, lebo čo nezotal kamenec, zamútila a zhubila voda. Kamenec staršie dachy poprebíjal, oblaky povybíjal. Statok splašený ako divý revúce a bučiac, pribehnul z poľa, z paše domov. Ľudia neskôr vidiac spustošenie úrod, rukami zalamujúc, nariekali a bedákali.

Kedysi v zime som počul, že keď voľakde hrom udrel, a či voda narobila škodu, noviny „Alkotmány“ alebo „Kresťan“ písali a privlastňovali to Božiemu hnevu preto, že ľudia tej obce boli číri liberáli a o ľadovej strane nechceli ani počuť. Zvedaví som, čo budú tieto noviny teraz písať o Dlhej? Veď Dlhania boli a sú zatiaľ „ľudári“! Nuž a keď sú „ľudári“ tak obľúbení pred Bohom, prečo že ich tak nemilosrdne potrestal? „Čo Boh činí vše dobré jest.“ Dlanská „ľudová strana“ zaslúžila trest Boží, ktorý ju neminul.

Keď som v Dlhej, ešte niečo o nej. Jako známo i tam je konsum, ktorý predáva aj liehoviny vo fľašach pečatovaných. Sú takí Dlhania, ktorí 15–20 rokov ne pili pálenčeného nápoja; teraz nie že nepijú, ale slopú. Ze vraj z ich posväteného sklepu môžu piť bez hriechu. Teda odtiaľ aj kraťnúť možno bez hriechu? No áno, veď je posvätený!

V Zuberci sa zas účastinári konsumu mali pobit, a možno, že konsumárovi preriedili vlasy. Konsumy nehladia na dobrotu strovy, len aby ju mohli lacno dostať. Teda v Zuberci tiež tak; kúpili lacnej, ale stuchnutej a splenutej kukurice. Takú ľud kupovať nechcel. No, múdri konsumista dlho nerozmýšľal, dal došikovať inej, suchej a dobrej kukurice a zamiešal ju so splenutou a stuchnutou. Zhubila sa i dobrá, a tak všetku kukuricu rozdelili si účastinári.

Ja! čo hlava to rozum, veď zuberský konsumista v takých veciach je praktický, veľmi chytrý minul pol vagóna kukurice. Dlanskému veru dlhšie trvajú tie šnúrky a pamok.

Úrody sa nám pekne ukazujú, ale búrky záhubou strašia; tak hľa jako v Dlhej. Hej ľudári, Pán Boh bude trestať, jak veríte „Alkotmányu“ a „Kresťanovi“!

V Kubíne zabil hrom dvoch ľudí. Ukrylo sa ich štvoro pod jeden strom pri ceste; dvoch len obľušilo a odmrštilo asi na 20 krokov a dvoch zabilo.

V Záskalí jeden mládenec utopil sa v opilstve. — V Chyžnom a v Habovke zomrel farár. Obaja boli príkladní, dobrí a opravdoví kňazi; veriaci utratili svojich verných pastierov duší. Pán Boh im daj ľahký odpočinok.

No ale skončím riadky moje, a budúce zas niečo zdelím od nás et. obecnstvu.

S úplnou úctou

Št. B., furman.

Od Žiliny, z obce Gbellan.

Otený pán Redaktor!

Úctive prosím et. redakciu, keby bola tak laskavá a týchto mojich pár riadkov laskave uverejniť ráčila.

Veľmi ma bolí srdce, že prvý dopis môj zneje o veľkej nehode, ktorú Otec nebeský na nás zoslal. Dňa 1. júla bol tu strašný príval; ľadovec neobyčajnej veľkosti padal vyše hodiny. Ľadovec toľko napadlo, že ho bolo miestami vyše metra zvýšky; zatým prišla voda v takom množstve, že nám rúcala stavy. Táto živelná pohroma behom veľmi krátkeho času na vnivoč obrátila našu peknú úrodu, takže tohoto roku nebudeme ani zač, ani zemiaky kopat. Aj len trávu na pasienkoch zbil ľadovec a teraz statok nemá čo žrať.

Náš pán hlavný slúžny bol obzrieť zapríčinenú škodu a tak sa vyslovil, že také pustošenie ešte nikdy nevidel.

Teraz je u nás ohromná bieda, nemáme čo jest, ba si nemáme ani kam hlavu skloniť. V takýchto smutných okolnostiach nezbyva nám iné, jako uchádzať sa o pomoc k vysokej vláde. Jak nedostaneme od niekaj pomoci, tak budeme prinútení ísť šírim svetom. Úfame sa ale, že sa jak vysoká vláda, tak aj dobrí ľudia nad nami smilujú a pomôžu nám v našej biede. Ale ani dôveru vo Všemohúceno netratíme, aj k Nemu sa obraciam s dôverou, a tiež dôverujeme aj v samých seba. Pán Boh nám pomáhaj.

Rotník.

Zázriva, dňa 11. júla 1897.

Veľactený Pán Redaktor!

Po neprijemnej a studenej jari, ktorá skoro do pol júniusa zatiahla, nastaly teplé letňajšie dni. Časy sú veľmi dobré, veľmi prajné úrodám, ktoré — buď Pánu Bohu chvála — pekne sa ukazujú. Zemiaky okopávame, jačmeň a ovos sa sype a trávy nám sľubujú hojnosť sena, jestli pri jeho dorábaní padnú suché dni. Tu i tu straší búrka a brozi zkazou úrodám požehnaným na poli. Dňa 3. t. m. zúrila strašná búrka od 9. hod. večera do pol noci; do jedného domu udrel aj studený hrom. Od kamenca ale a väčšieho prívalu nás Pán Boh doteraz a i tentoraz ochránil. Jak osožné by to bolo, keďby ľudia naši navykli sa dať poistiť proti kamenec? Maličkost je to tých pár šestákov, ktoré sa zaplatia za poistenie, a jak spokojný je človek keď zúri búrka; lebo je istý, keď by mu úrodu kamenec znivočil, že dostane poistenú summu a nenie vystavený biede, ktorá nasleduje po vybití kamenca.

Proti ohňu sa už mnohí poistujú; tak podobne sa môžu proti kamenec, na život atď.

Ľud náš sa trápi, zháňa, chodí, prácu hľadajúc, ťažko sa ustáva, aby vyrobil peniaze, ktoré na všetky strany treba. V prvom rade živnosť kúpiť; lebo sotva jest u nás niekoľko gazdov, ktorí by nemuseli živnosť už vyše mesiaca kupovať. Jest ale aj takí, ktorí už od februára kupujú. Tu treba zas peniaze na zaplatenie lanského úveru; tu na príplatok do sporiteľne, tu na

daň, tu na priplatenie požičky atď. Nenie divu, že vzdor hojným zárobkom, ktoré poskytujú tunajšie šlógy, peňazí niet. No na prepitné musí byť; veď keď ten rovník ťažko cez týždeň pracuje, dobre mu padne v nedeľu sa potúžiť a trápenie, starosť v litriku utopiť. Lenže toho potužovania býva primnoho; tej starosti sa mnoho topí a žiaľu zalieva.

Uznať sa musí, že bieda je všeobecná, čoho dôkazom sú tí dost hojní naši spoluobčania, ktorí prichodia o svoje majetky, nie z vlastnej chyby, ale že svojmu bližnemu hotoví boli v potrebe pomôcť, a ten bližný teraz je tak svedomitý, že nielen on upadnul, ale ztrhnul sebou i svojho priateľa. Nejednen za druhého platí, za koho sa zaručil, a keď nenie vstave platí, ide jeho majetok tiež na bubon. Kým mal kto kupovať pozemky, ešte mali akú-takú cenu; dnes, keď viac gruntov cestou verejnej licitácie sa odpredáva, cena klesla; o krátky čas nebude kupca a grunt sa odpredá — jestli bude kupec — za ledačo. Smutné to časy! A kto je tomu príčina? Sami sme si vina, to ale nech nám nikto nepovie, lebo mu vykolíme oko. Nechceme uznať naše chyby; nechceme poznať túto nemoc; kým ale neuznáme, proti tej nemoci lieku niet, pomoci niet.

Uznáva sice vinu svoju nejednen, ale je už neskoro. Kam to povedie, jak dlho to trvať bude, to len sám Pán Boh vie.

Napomínanie, poučovanie, kázne už nestoja nič; ľud sa spustil, nedbá nič na ne.

Nuž ale nezúfajme, veď snáď boli ešte aj planšie časy a Pán Boh pomohol. Husté úpadky už počínajú napravnú mnohých a skúsenosť nás učí opatrnými. Striezlivosť, chuť do práce a sporivosť ešte mnoho môže napraviť.

Pán Boh s nami a zlé preč!

S úctou Fr. Zeus Ludomil.

BESEDNICA.

Martin Svienty.

(Obrázok zo života.)

I.

Kto pred desať-dvadsať rokami cestoval, zo Zubrohlavy cez Rabču do polhorských kúpeľov istotne postrelil tam jednu neobyčajnú, ale tým nápadnejšiu postavu. Neforemnú, neokrúchanú kopu handár videl na siahovú palicu sa podopierať a cestou ťahavo pohybovať. Prijdúc bližšie, zbadal, že do tejto hromady handár je vopchatý ľudský tvor. Ako sa ale dnu dostal, to sotva možno pochopiť. Celý oblek, jestli túto hromadu handár hábou pomenovať možno, pozostával zo štyroch čiastok. Na hlave mal polsiahovú plnú rúru, na rukách dve dvadsaťkrajciarovým chlebom podobné rukavice, a konečne od hlavy po päty z jedného kusa pozostávajúci oblek, ku ktorému vysoká rúrová čiapka a rukavice silnými povrazmi pripevnené boli, aby tieto nenahraditeľné veci dajako na zkasu nevyšli. Tento veškerý oblek z tisíc a tisíc záplat a handričiek bol pozošovaný a posväzovaný, a okrem toho pestrými perkami domových a divých vtákov hojne „okrášlený“. Zobrať tento je zvláštnosť obce Rabča: Martin Svienty.

Históriu povstania jeho obleku sám a to s veľkou úľubou rád rozpráva. Mal on, vraj, raz obyčajné, jednoduché šaty, ale tie večne trvať nemohly; a ponevác ne-

mal úfnosti, iné si nadobudnúť, prinútený bol tie staré, keď sa trhaly, poplátať. Šlo to tak so dňa na deň, ale keď ani záplaty nedržaly, i tie sa zodraly, driapaly, zas len i tie musel plátať, a tak čo chvíľa rástla záplata na záplate, kým konečne, keď už zo zvyku a obyčaje každú najdenú vec, už či to tkanivo alebo remeň, k hábam svojim poprišival, kde sa práve ešte zmestilo, povstal tento aspoň na pol šúcha hrubý a na spôsob kroju eskimákov sformovaný oblek. A potom aký dobrý bol ten oblek, veď ho v lete od horúčosti, v zime ale od mrazov úplne ochránil.

Príjemnejšieho, veselšieho zobraťka sotva bolo na svete. Biedu svoju s veselým duchom a usmievavou tvárou snašal. Vo dne sa túlal po hradskej, rozprávať a žartujúť s cestovateľmi, s ktorými sa stretol a ponavštevoval tých na ten deň od dávna určených pár sedliackych domov; v noci, kde ho práve večer zastihol, či v zime či v lete, pod plot alebo chalupu sa učupil. Nocľahu nikdy nepýtal, ani neprijal; lebo — ako hovorieval — od kedy jeho domec na cudzie ruky prišiel, on v cudzom príbytku nocovať nebude.

Martin Svienty už nežije. Roku 1889. v zime, vyberúc sa do Rabče ku zpovedi, na poľnej ceste medzi dvoma dedinami oči svoje na večnosť zatvoril.

II.

Roku 1888. bol som i s rodinou v polhorských kúpeľoch. Jedného augustového dňa vyšiel som na vysoký kopec medzi kúpeľom a dedinou toho istého mena stojací. Slnko ohnive pripekalo a chládok tône vysokých jedlí tým príjemnejším sa zdal. Výhľad s vršku na chudobný, no prírodnými pôvabami oplývajúci kraj je milý a dojímavý. Bolo už stred leta, na končinách vlasti sem a tam už i žatva dávno bola zakončená, no tuná sa úrody ešte len do kvetu chystaly. Vňat zemiakov nestačila úplne zakryť zem, aby roľa zďaleka nezdaľa sa byť nezasiatou, vysoko rastúci bôb bol medzi ne zasiaty. Najviac na šúch vysoký ovsík ľahko by bolo počítať. Chudobný je toto kraj a predsa chotár spevom sa ozýva. Na medziach a sem-tam roztratených lúkach dorába seno včelopilný ľud, a pomedzi smrekovej pasú biedny statok k práci slabé a neschopné deti a starci.

Jeden z týchto posledných práve blížil sa ku mne, a keď mňa zočil, složil malý a mastný svoj klobúčik, a ľavou rukou riedkošedivé vlasy si urovnajúc, bežným pozdravom: „Pochválen Pán Ježiš Kristus“ pri mne si zastal. Rád vidím starcov, ctím si šediny. Usadil som ho ku sebe a shovárali sme sa. Medzi iným prišla reč aj na Martina Svienteho.

„Pán môj dobrý,“ započal starček, „šumný, driečný šuhaj bol v mladom veku Martin Piták. Sotva z chlapectva vyriastol, keď so sestrou, tiež krásnou Marienkou, ostal sirotou. Rodičia im nechali malý domec a tri siahly gruntu. Martin bol silný, k práci stvorený a usilovný mladík. Pracoval neunavne, takže nielen so sestrou poriadne vyžil, ale aj dlh, povstály z núdneho roku, vyplatil.

(Úbohý starček, rok núdze spomínaš. Dobrý Bože, inému svetu vaše riadne pomery večnou a nesnesiteľnou núdzou by sa zdaly byť, a vám núdny rok medzi zriedkavosti pripadá. Ale potom, akým môže a musí byť ten, to len sám Hospodín vie).

Medzi tým časom švarná Marienka dostala pytača. Bol to mladý syn dost dobrého gazdu, ale jeho rodičia boli oproti tomu, lebo Marienka ináč dobrá a usilovná s jej poldruha siahovým gruntom predsa len prichudobná bola jemu. Keby aspoň tri siahly bola mala — a dostala ich. Dobrý Martin svoju polovicu s radosťou sestre od-

stúpil, aby sa vydat mohla, on ale vstúpil do služby. Ku rynchárovi, Jurovi Srogoňovi sa zjednal za paholka Krásny, silný chlapík bol Martin vo svojom 20. roku. Radosť bolo naň pozreť. S ním za pasy išť nikto sa nepopovážil. Keď raz gazdovho vola jeden ozrutný „macko“ napadnul a Martin práve vtedy bol pri ériede, bez rozmýšľania priskočil, medveďa s volovho chrpta za zadnú nohu dolu strhol a jedným úderom valašky na veky neškodným urobil. Pre toto a pre jeho mravné i pekné držanie, jeho gazda ho veľmi rád videl, ba každý ho miloval. No a ešte dievčatá. V nedele a sviatky, keď sa mládež troch dedín pred kostolom rabčianskym síšla, zástup švarných devíc túžobne pokukával na pyšnej jedle podobnú postavu Martina, a s ktorou si on požartoval, tá bola celý týždeň blaženou a ostatné jej závidely.

No nie tak smýšľali rodičia. Jozef Venger najbohatší roľník v obci mal najkrajšiu dcéru, tmavookú Martu, ktorá nemala páru v troch dedinách. Ja som v ten čas bol už starším mužom, ale keď som sa s Martou postretol, celý deň som sa šťastlivým cítil. Akože by sa neboli šialili za ňou mládenci, a tak aj hrdý syn rynchárov Peter.

Pekná Marta ale za Martinom pohliadala, a keď raz šťastlivou náhodou i život jej oratoval, vyťahnuc ju z rozvodnených vln dívej Polhoránky, aj srdiečkom svojim ho obdarila.

No, že sa toto ani pyšnému Vengerovi, no ale ani rynchárovi Jurovi Srogoňovi neľúbilo, ani povedať netreba. Veď oni už dávno uzavreli medzi sebou, že jediné svoje dietky spária a dva najväčšie majetky v obci spoja. Mnoho trpkostí prežila Marta, no viac trápenia Martin, lebo tamtú len jej rodičia sužovali, tohoto ale okrem gazdu aj vlastné svedomie trápiť, že ako sa môže on, biedny paholok, opovážiť poľadiť na najbohatšie dievča v dedine; ale nemohol za to, keď to dievča tak čarokrásne bolo a keď ho jej snivé, vábne očka ešte aj vo sne prenasledovali.

Neviem, čo by sa bolo stalo, ale sotva dačo dobrého, lebo im iba samé nešťastie bolo súdené, keby nebola talianska vojna vypukla. I u nás verbovali dobrovoľníkov, a náš rynchár s pojac sa s Vengerom na miesto Antuša Šimíka, ktorý sa zverboval, Martina Pitáka oddali vrchosti ako zverbovanca.

Chudák Martin, plakal narielal v zúfalstve svojom, ale predsa mlčal. Snáď je to takto i lepšie, myslel si, aspoň nebude musieť na denné muky svojej milovanej Marty pozeráť. Odviezli ho do talianskej krajiny, tam bojoval verne za vlasť a kráľa, a pri akomsi Solferíne tak sa vyznačil, že ho za kaprála spravili. Ale šťastie mu ani tam neprialo, lebo mu nohu prestrelili, a keď ho po polroku z nemocnice prepustili na slobodu, už bol lazárom.

Medzi tým úbohá Marta ustavične narielala, lebo ju rodičia, keď sa pomocou rynchára tak ľahko Martina sprostili, donútili ku Peterovi Srogoňovmu. Už druhá ohláska odstála, keď Stefan Sivčoň zo Sihelného, ktorý tiež bol vo vojne, domov sa navrátil a ten falošný chýr doniesol, že Martina v bitke zastrelili. Centový kameň spadol so srdca Peterovho, keď počul, že nebezpečný sok jeho zomrel, ale kameň tento stal sa nábrobným kameňom jeho oddanice, lebo keď jedno rano vodu z rybníkov vypustili, krásna, no nešťastná Marta do nej hodila svoje útle tielko, ktoré bez duše pri zubrohľavských mlynoch vyťahli. Hovorila, že aj v Polhoránke bývajú vodné víly, rusalky, no ale v tej vode nebolo a ani nebude nikdy takej krásnej, ako bola nešťastlivá Marta.

Martin Piták asi o rok navrátil sa domov. S vy-

zdraveým telom no s boľastným srdcom prišiel do svojej domoviny. Keď sa o žalostnom páde svojej milienky dozvedel, prišiel o rozum, stal sa zadumeným. Neublížil nikomu, len ustavične sem a tam chodil, vyvolávajúc a hľadajúc znovu Martu a prespevujúc pri tom sväté, nábožné piesne. Preto ho i Martinom Svientym nazvali. Neskoršie prišiel síce trochu k rozumu, nie ale natoľko, žeby bol svoju boľastnú ztratu v celom obsahu pochopil. A len kedy-vtedy tmavý žiaľ ho napadnul, keď sa na hroboch Marty a jeho, medzi tým časom zomrelej sestry Marienky našiel a tam často hodiny a hodiny modlieval. Teraz už aj on v pokoji odpočíva, opustený vypustil ducha umoreného. Soka jeho, Petra, na ktorého sa mimovoľne večne hnevával, asi pred 10. rokami pri stínaní dreva jedna asi štrnásťsiachová jedla zadlávila.

Potiaľto hovoril starec. O pár minút, v ktorých sme oba o minulosti rozjímali, starček vstanúc s úctivým pozdravom sa odobral a za svojim statčekom sa poberal.

Ja by som bol i ďalej tam ostal, lebo v zaujímavej rozprávke nezbadal som, že nad Poľskom uhločierne a ďalej zas ocelovošedé husté oblaky sa nakopily. A len keď oslepujúci biesk šedú oblohu v plameň premenil, náhle som sa pobral prísťrešie hľadať oproti blížiacej sa búrke. Našiel som jednu prázdnu šopu a do nej som sa utiahol. Na moje šťastie, lebo v tom okamihu vypukla strašná búrka, ktorá je v horných krajoch tak častá, no a hrúzyplná. Prívalový dážď sa sypal, blesky sa neprestajne križovali, hromy najhlbším dunením rachotily, víchor zavíjal, vreštal a stromy na stá ako stebielka vylamoval, potom ako pášť veľký ľadovec padal, ktorý aj šindľový dach mojej šopy poprebíjal a zem vôkol vo výške jednej stopy pokryl.

Keď sa búrka v smere ku Zubrici oddialila, jedno-ročná úroda biedneho ľudu bola zničená. Oravec.

HOSPODÁRSTVO.

Dočovavanie drúbeže.

Veľká nechut hospodárov proti držaniu drúbeže pochádza z väčšej čiastky z nevedomosti a z neznania, jako sa má drúbež dochovávať. Tu uvádzame predovšetkým nasledujúce body:

1. Zariadenie kurínca.
2. Prevádzanie čistoty.
3. Použitie opatrenia proti vystúpeniu nákazlivých chorôb.
4. Vliv podnebia.
5. Jako treba opatrovať kôčky a vajcia na vyliahnutie.
6. Chovanie kureniec.
7. Zvykanie na cudzie živočíchy a
8. výpočet z dochovávania drúbeže.

Kde nemôže každý hospodár pre nedostatok vody husy alebo kačky na svojom dvore držať, tam môže skoro bez výnimky pre istý počet drúbeže mať na blízku hnojšťa príhodné miesto, na ktorom by drúbež držal. Kurínce môže byť bez veľkých výdavkov zariadený v kúte kôlne alebo iného stavania. Čím menší je priestor, na ktorom sa môže drúbež voľne pohybovať, tým väčšiu pozornosť venujme jakovosti pôdy. Obyčajne sa môže celý dvor a susedné cesty použiť k behaniu drúbeže, pri čom sa jej občasným zametaním, navožením kremeňa atď. poskytujú potrebné minerálne čiastky; kde ale dá sa upotrebiť iba ohraničený menší priestor, tam sa musí pôda každoročne aspoň raz na 5—10 centimetrov hlboko

skopať a kremeňom a pieskami nabradíť. K udržaniu čistoty patrí tiež v prvom rade odstránenie výkalov z kurínca a zo dvora, čo zriedka kde zvykli robiť. Kde ale aj čistia kurínce, tam výkaly tieto jednoducho vyhodia na hnojište, kde s nimi drúbež príjde do potyku a následkom toho onemocnie na rozličné choroby a vyhynie. K tým prostriedkom, ktoré takéto nemoce prekazia patria okrem týždenného riadneho čistenia: 1. pravidelná desinfekcia, 2. čerstvá voda na pitie, 3. čistenie nádoby, v ktorej dávame drúbeži pokrm a 4. prímiešanie vápna do mäkkej krmí.

Čo sa týče vlivu povetnosti, v prvom rade musíme mať na zreteli, aby mladá drúbež bola chránená pred mokrotou a prievanom, lebo čím suchšie je miesto, kde sa kurence zdržujú a povetnosť teplejšia, tým rýchlejšie rastú kurence. Naproti tomu môžeme odrať sliepky aj v zime celý deň vonku nechať, len ich treba dobre krmíť; sliepky každý mráz nielen dobre pretrpia, ale neutrpia ani na svojej plodnosti, kdežto pri prílišnej zmene teploty, ktorá tým povstane, že sa sliepky za najtuhšej zimy v kurínici držia a len keď slnko svieti, von pustia, na miesto toho aby boli celý deň na vonku nechané a na noc sa umiestili v studenom kurínici, vždy viac-menej ochorejú. Ošetrovanie nových mladých sliepok a vajec k vyliahnutiu hrá pri otázke výnosu veľkú úlohu a treba nato hľadať, aby na vajciach sediace sliepky boli na čisté miesto umiestené, kde svoju úlohu môžu nerušené konať a za druhé, keď sa blíži doba vyliahnutia, aby vajcia nenastydli. Čo sa týče dochovávania kureníc, tu sa musíme postarať o pravidelnú teplotu a čerstvý denný krm, jak len nechceme bez značnejších ztrát drúbež dochovávať.

O osohu, vyplývajúcom z dochovávania drúbeže vyslovuje sa istý hospodár nasledovne: Roku 1893. mal som osem sliepok a jedného kohúta. Zo sliepok tri boli dva roky staré a päť voľačo vyše roka. Behom jedného roku dostal som od nich 1123 vajec. Za krm, ktorú som kúpil, vydal som 16 zl. 75 krov, takže ma každé vajce stálo 1 a pol krajciara. Z týchto 1123 vajec predal som 400 za 10 zlatých, takže ostatnie, doma spotrebované stály ma len 6 zl. 75 krov. Keby bol všetky vajcia predal, bol by za ne utŕžil 28 zl. a tak bol by mal čistého úžitku 11 zl. 25 krov. K tomu treba pripočítať 5 zl. ktoré som dostal za 8 kureníc, takže čistý výnos bol spolu 16 zl. 25 krov. Ďalej mal som doma vždy čerstvé vajcia, z ktorých dve boli vždy toľko hodné, jako tri kúpené.

Vyzvanie k predplateniu.

S pomocou Božou uplynul prvý polrok. Ačkoľvek nás ct. obecnosť skutočne dobroprajne napomáhala, predsa v záujme dobrej veci, ktorej slúžime, snažne prosíme všetkých našich priateľov, aby časopis náš rozširovali, aby s ním ľud oboznamovali. Spravia týmto nielen vlastenecký sku-

tok, lež osožif budú aj ľudu, lebo mu poskytnú taký časopis, ktorým známosti svoje všestranne rozšíri, všestranne sa vzdelá.

Jako dosiaľ, tak aj na budúce budeme sa usilovať podávať ct. čitateľom časopis rozmanitého obsahu, ktorý sa bude *popri zdravých politických úvahách* zaoberať aj s priemyslom a kumpetctvom, taktiež bude poskytovať aj hospodárske pokyny. Mravnopoučné rozprávky tiež budeme pestovať. Jedným slovom v časopise našom najdu *dost čítania jak politici*, tak aj tí, ktorí *radšej obľubujú poučné a zábavné veci*.

Úctive prosíme všetkých priateľov nášho časopisu, aby ho všemožne v kruhu svojom rozširovali. *Smer a zásady, ktoré zastávame*, zaslúžia všestrannú podporu

Predplatná cena je tak nízka, že ju aj chudobnejší náš spoluobčan môže zaplatiť.

Predplatná cena *na celý rok obnáša 2 zl.*

na pol roka 1 zl.

na štvrt roka 50 kr.

Predplatitelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš *za pol ceny*.

CHÝRNIK.

Arciknieža Jozef v Trenčine. Hlavný veliteľ uh. kr. honvédstva, arciknieža Jozef dňa 13. júla popoludní o 1/2 5. hodine dorazil s rýchlikom do Trenčína cieľom preliadnutia tamejšieho pešieho honvédskeho pluku č. 15. Arciknieža ubytovaný bol u podžupana Justina Barossa. — Arciknieža ostatný raz pred štyrmi rokmi bol počil slob. kr. mesto Trenčín svojou vysokou návštevou.

Krst novorodzenej arcikňažny. Dňa 10. t. m. od-bavoval sa krst novorodzenej dcéry arcikniežaťa Jozefa Augusta v Malých Topolčanoch. Krst odbavil v prítomnosti rodičov a starých rodičov so strany arcikniežaťa a starej matery so strane arcikňažny ostrihomský knieža-primas Vaszary. Novorodená arcikňažna obdržala mená: Gizella, Augusta, Anna a Maria. Krstnou matkou bola jej stará mat arcikňažna Gizella.

Nitriansky biskup v Trenčianskych Tepliciach. Nitriansky biskup Imrich Bende dňa 5. júla na dlhší pobyt dorazil do Trenčianskych Teplic.

Nehoda nemeckého cisára. Z Berlína telegrafujú, že cisára Vilhelma II. potkala nehoda. Ako cestoval na lodi Hobenzollern spadlo jedno veľké kľbo lodných laní na cisára, ktorý sa práve na palube prechádzal a tak silne ho ranilo na ľavom oku, že toto hneď nabehlo krvou.

Pohrab kráľa Bélu III-ho nebude ako to bolo navrhnuté, vo sviatok sv. Štefana, ale až na jaseň. Dotiaľ budú trvať prípravy, odfotografovanie telesných pozostatkov a určenie ceremonii.

Veľký požiar v Budapešti. Tieto dni zúrili v Budapešti veľký požiar. Dosaváď z neznámej príčiny vypukol oheň v sklade pre zbožie zvanom „Silos.“ V sklade zhorelo 40.000 metrických centov pšenice, 60.000 metr. centov kukurice, 20.000 metr. centov prosa a 40 vriec múky. Mimo to sama budova je veľmi poškodená. Jedna časť obrovskej škody sa nahradí z poistenej summy.

Primícia. V obci Valča, ktorá patrí ku baňsko-bystrickému biskupstvu, bola dňa 4. júla pekná slávnosť. Nedávno vysvätený mladý kňaz, Adolf Grosch slúžil tu svoju prvú omšu. Novovysvätený kňaz s processiou šiel do chrámu, kde po „Veni Sancte“ pri manuduktorstve valčanského farára Karola Vajtunak odslúžil si prvú omšu. Po Evanje iume peknú reč povedal Matiaš Bátor, farár zo Sv. Petra. Po službách Božích na fare bola hostina. Na slávnosť prvej omše Adolfa Groscha dostavilo sa mnoho veriacich aj z okolia.

Povodeň v Gemeri. Z Miškovca píšú, že víchrice a lejáky veľké škody narobili menovite vo Felső-Nyáradé, vo Felső-Kelecsénye, v Ják-falve, v Szucha-Kállóve, v Sályi, vo Felső- a Alsó-Abrányi a v chotároch susedných osád. Gemerský podžupan vo vrelom ohlase sa obracia ku obecnstvu, aby pohromou zastihnutým občanom potrebnú prvú pomoc poskytnulo.

Veľké železničné nešťastie. Ešte ani neodpratili znaky veľkej železničnej katastrofy pri Kolomei, a už dochodí zpráva o novom železničnom nešťastí, ktoré prevyšuje aj kolomejskú katastrofu. Pri Koppenháge na stanici Gjeftewte srazil sa rýchlovlak s jedným osobným vlakom, ktorý práve zanechať mal stanicu. Osem vozňov sa porúchalo. Štyridsať ľudí pomliaždilo, takže títo na mieste zomreli, šesťdesiatich ale ťažko ranilo. Dva vlaky viezli umrtených a ranených do nemocnice v Koppenhage.

Sobáš bez mladoženicha. Zriedkavý prípad udal sa vo Viedni. Uzavrený bol civilný sňatok bez mladoženicha. Asfice 19-ročná dcéra jedného viedeňského meštana, civilne oddaná bola svojmu mladoženichovi veľkocupcovi v New-Yorku, bez toho, aby ten bol prítomný pri sňatku. Mladí ľudia nikdy sa nevideli a ich ľubostný pomer vyvinul sa len listovne. Mladoženich nemohol sa dostaviť ku svojej svatbe, a preto rekuroval o povolenie, aby sa mohol dať zastúpiť pri svojom sobáši. Dovolili mu to. Sobáš vybavili dľa riadneho spôsobu, ale mladoženicha zastupoval pri sobáši jeho právny zástupca, jeden viedeňský pravotár. Mladá ženička je už aj na ceste do New-Yorku, kde ju už s radosťou čaká jej muž, ktorého ešte nikdy nevidela.

Vyzdvihnutie zákazu ohľadom držania lichvacích jarmokov v Orave. Chytlivá pľúca nemoc, ktorá v Orave medzi rožným dobytkom už od r. 1891. pustošila, nútila ministerstvo orby, aby lichvacie jarmoky v celej oravskej stolici boli zastavené. S času na čas, jako to miestne pomery kázali, minister dovolil zas jednotlivým obciam držanie jarmokov; teraz už aj ostatným obciam v námestovskom a trstenanskom okrese je dovolené rožný dobytok na jarmoky hnať, ale dočasne len na jarmoky v obúch spomenutých okresoch vydržiavané.

Štrajk pravotárov. Pri jednom pojednávaní predseda súdnej stolice v Palerme tak urazil dvoch pravotárov, že následkom toho všetci pravotári v Palerme rozhodli, že dokiaľ nedostane urazený pravotársky sbor úplné zadostučinenie a sudec nebude zhodený z hodnosti, žiadne pravotárske práce nebudú vykonávať. O tom upovedomili aj talianskeho ministra pravosúdia. Tomuto stavu tešia sa vraj takí, ktorí čakajú že budú pravotení.

Peter Rath čestným občanom Vrútok. Krajinského vyslanca Petra Rátha, správcu koš.-oderbergskej železnice, zvolili si Vrúčania za svojho čestného občana. Skvostne vypracovaný diplom odovzdala mu jedna 18-členová deputácia ešte 4. júla. Predtým dňom vydržovali sa zkúšky na priemyselnej škole, ktorú bol Ráth založil na Vrútkach. V tej škole synov železničných robotníkov a úradníkov vyučujú zdarma.

Obef povinnosti. V noci s nedele na pondelok zavraždili jedného policajta, na rohu práterskej a Illés ulici. Štyria podnapití tovaryšia v noci išli tade s veľkým krikom a keď ich policajt Jozef Fejér k tichosti napomínal, oborili sa naňho, a jeden z nich, istý Franc Horňák ho svojim vačkovým nožíkom preklal. Nešťastný policajt na pomoc dobehnuvším kamarátom svojim ešte bol vstave ukázať smer, ktorým jeho vrahovia uskočili. Vrahov podarilo sa chytiť. Raneného policajta zaviezli do nemocnice, kde ešte tú noc ťažkej rane podľahol. Policajta, ktorý sa stal obeťou svojej povinnosti, pochovali v utorok.

Pre matrikárov. Jeden matrikár cestou podžupanského úradu jednej stolice obrátil sa v nasledovnej záležitosti na ministra vnútra: Jeden mladý človek 21. nov. uzavrel manželstvo, a jeho manželka 1. apr., teda sotva po uplynutí štyroch mesiacov prekvapila ho s chlapčekom. Matrikár nevedel čo má robiť: či má dieťa zapísať ako zákonné alebo nezákonné? Obrátil sa teda cestou podžupana na ministra. Odpoveď ministra znela v ten smysel, že všetky deti počas zákonne uzavretého manželstva narodené považovať sa majú za zákonné, bez ohľadu na to, že aký čas uplynul od uzavretia manželstva. Minister ešte dokladá, že toto netýče sa toho práva, aby muž nastúpiť mohol riadnu cestu cieľom určenia, či je dieťa z manželstva pochádzajúce, alebo nie. V tom páde, ak by sa to posledné konštatovalo, matrikár povinný bude na základe právoplatného súdovského výroku tú okolnosť, že sa určil nemanželský pôvod dieťaťa, na kraji patričnej strany matriky zaznačiť.

Požiar. Z Miškovca oznamujú, že v Kokave (gemerská stol.) bol veľký požiar. 15 domov s prislúchajúcimi hospodárskymi staviskami ľahlo popolom. Požiar vznikol z nepozornosti. — V tekovskej stolici v osade Nagy-Salló bol tiež veľký požiar, shorelo 9 domov. Oheň zapríčinil 10-ročný syn jedného gazdu. Chlapec hral sa so zápačkami a podpálil dom svojho ota. Oheň udusili basičia. Škoda obnáša 4000 zlatých, ktorá z väčšej čiastky sa vynabradí, lebo domy boli poistené.

Peterský groš. Talianske časopisy píšú, že tohoročný Peterov groš obnáša 1.970.000 lír. Tohoročný dôchodok z Peterovho groša je teda o 100.000 lír väčší, ako bol vlani o tomto čase.

Zbraň v rukách detí. Starou pravdou je, že deťom nepatrí zbraň do ruky, lebo to je hotové nešťastie. Tak chlapec Michal Elek v Budapešti strielal z flóbertky na vtákov a so zbraňou zachádzal tak neopatrne, že puška pred časom vystrelila a nábitok vběhol nepozornému chlapcovi do brucha. Pozor na zbraň!

Obef lutrie. Úradník u budapeštianskej firmy Siemens a Halske, istý Artur Leonhardt spreneveril skoro 3000 zlatých. Defraudanta chytili. Tým sa bráni, že ho sviedla lutria, v ktorej všetky zvoje a spreneverené peniaze prebral.

Preláti ušli. Z Milana oznamujú, že z Vatikánu v Ríme ušli dvaja preláti lebo mali vraj prsty v tej veľkej defraudácii, ktorú boli nedávno vo Vatikáne odhalili. Vo Vatikáne držia všetko v tajnosti, aby z toho nebol veľký skandál.

Vražda pre päťdesiat krajciarov. Po tieto dni do-razili do Púchova pltníci. Dvaja z nich vystúpili na breh Váhu a žiadali od faktora po 50 kr. aby si mohli ísť upíť páleného. Faktor im ale narádzal, že ponevác sa v Púchove dlhšie zabavia, aby šli spoločne do kostola a potom im dá peniaze na občerstvenie, čo im potom aj chutnejšie padne. Sotvá, že slová tie vypovedal jeden z nich zdvihol v ruke držaný drúk a ovalil tým nešťastného faktora tak po hlave, že tento s prerazenou lebkou padol na zem a po poltreťo-hodinovom trápení vypustil ducha. Zločinca a jeho súdruha odvedli do väzenia kr. okresného súdu.

Sboril sa most. Cez rieku Kőrös vedúci most sa 10. júla popoludní s veľkým hrmotom sbril. Cez most hnal práve jeden pastier voly. Všetky popadali do vody. na šťastie ale, tak pastier ako aj dobitok sa zachránil. Most sa srútil následkom premoknutia mostových stlpov, ktoré od tohoročných dáždov mnoho utrpely. Nešťastie spôsobilo v meste veľké rozčulenie.

Prenasledovanie židov. Z Tarnova telegrafujú, že tamejším židom veľké nebezpečie hrozilo minulý pondelok. Jeden žid povadil sa s jedným vojakom, ktorému potom viac kamarátov pospíchalo na pomoc. Povstala všeobecná bitka. Vojaci napadli židovské sklepy a synagógu. Jedného žida zabil, jedného ťažko, a mnoho ľahšie ranili.

Hrozná smrť. Vo Várdombe (tolňanská stol.) strašnou smrťou sošiel zo sveta jeden zámožný občan, istý Jan Schmirberger. Na konci dediny stál voz, ktorý zanechal pohonič bez dozoru. Na ceste viezol sa jeden biciklista a aby sa mu ľudia vyhli, cengal. Od cengania sa kone splašily a aj s vozom evalom uháňaly do dediny. Ján Schmirberger práve cez bradskú šiel s rebříkom na pleci. Ako zočil splašené kone, smele skočil pred ne, aby ich chytil. Divým evalom bežiacie kone ale tak silno búšily ojom voza do Schmirbergera, že sa tento v pravom smysle slova napchnul na oje, ako na voľajaký ražeň a tak ho vliekly splašené kone dotiaľ, pokiaľ nezavadil roztrieskaný už voz na jeden strom. Schmirberger vtedy bol už brozne dokaličený; už len jedna čiastka vysela z neho na krvavom oji. Nešťastného človeka oplakáva manželka a troje detí.

Vražda v divadle. V ruskom meste Charkove knieža Lutskín, jazdecký kapitán vtrhol do divadla a počas predstavenia slečnu Orolenkovú jedným úderom svojej šable zabil. Obecenstvo chcelo ho zbiť, a políciu podarilo sa obrániť dôstojníka. Knieža sa osvedčil, že preto zabil slečnu Orolenkovú, lebo táto nechcela sa vydať za neho. Vraha chytili.

Dvestotísic rublová defraudácia. V Kieve jeden správca účastinárskej spoločnosti na raffinovanie cukru spreneveril 35.000 rublov a išiel. Vysvitlo, že uprchlík uškodil aj iné ruské podniky. Spreneverená summa obnáša spolu 200.000 rublov.

Bane na severnej točni. Povestný cestovateľ Nansen, ktorý zpomedi dosavádných cestovateľov najviac sa priblížil ku severnej točni, počas svojej cesty objavil tam bane na železo a nikel a teraz chce založiť jednu akciovú spoločnosť s kapitálom 50 millionov zlatých ku vykoisteniu tých baní. Dľa Nansenovho tvrdenia tieto bane sú veľmi bohaté. Tento plán v Norvégsku prijali s veľkým oduševnením, len to je chyba, že v Norvégsku nenie toľko peňazí ku takému podniku, ktorého zdar len od toho bude závisieť: ako sa bude chovať ostatný európejský kapitál voči tomuto, na každý pád smelému podujatiu.

Mala osov z povery ľudu. Jedna stará baba v aradskej obci Krestaménes využíjúc poverčivosť ľahkoverých ľudí zarábala si peniažky tým, že mladíkom „pričarila“ dievča a dievčatu mladíka. A robila to pomerne dosť lacno, asíce: za „pričarenie“ niektorého mladíka dala si platiť 25 krov, za naklonenie niektorého dievčata ku láske 20 kr. Z tohto vidno, že stará baba ľahšie myslela nakloniť srdce jedného dievčata, ako mládencove. Čarenie starej baby donášalo jej pekný osov, lenže tým vzbudila pozornosť vrchnosti, ktorá dala babu chytiť a zaviedla proti nej prísne vyšetrovanie.

Vlak v plameni. V Taliansku na železničnej dráhe Bari-Brindisi počas jachania vlaku jeden vozeň druhej triedy sa chytil plameňom a oheň sa rýchle rozmáhal aj po ostatných vozňoch. Vlak, ktorý počas ohňa s celou rýchlosťou uháňal, vynímal sa ako nejaký obrovský ohnivý had osvecujúc celé okolie. Konečne podarilo sa horiaci rýchlovlak zastaviť a oratovať poštovný vozeň, ktorý bol preplnený cennými zásielkami a listami. Niekoľkým cestovateľom pošťastilo sa s vlaku vyskočiť, viacerí ale zahynuli.

V balóne na severnú točnu. V najnovšom čase učenci sveta veľmi zhusta zaoberajú sa s dosiahnutím severnej točni, čo sa dosavád ešte nikomu nepodarilo. Najnovšie povestný vetroplavec Andréé chce na balóne dosiahnuť severnú točnu. Balón Andréého stojí teraz na Spitzbergách hotový na odchod. Balón je 21 aj pol metra vysoký a ku naplneniu potrebovali 89 hodín Potrebnú potravu a zariadenie košiara zaobstarali. Andréé teraz už len trvanlivý južný vietor čaká, aby sa mohol pustiť na povetnú cestu.

Laska až do smrti. V torontálskej obci Aradóe jeden sluha išiel sa kúpať aj so svojou manželkou do Tisy. Pri kúpaní sa mladú ženu strhol prúd, muž skočil za ňou, aby ju vyratoval a oba zahynuli vo vlnách.

Päťstoročná pravota. Spišské mestá Leibic a Menhart sa práve 500 rokov pravotily o chotár. Založenie týchto miest padá ešte do času panovania Gejzu II. Prvý raz vymerali chotár r. 1288. Kráľ Žigmund r. 1397. teda práve pred 50 rokami nariadil následkom opätovných žalób týchto miest opravenie chotárov. Vzdor tomuto opraveniu mestá pravotily sa ďalej, čo obromné peniaze a čas shtlo. Len mesto Leibic vyplatilo pravotných útrat vyše 12.000 zlatých, a toľko — ak nie viac — aj mesto Menhart. Po poltisícročnom pravotení mestá uzavrely teraz pokonanie, a tak urobily koniec tej pravote, ktorá najdlhšie trvala v Uhorsku.

KU OBRÁZKU.

Kráľ v Gedellove.

Na tomto obrázku vidia et. čitatelia nášho milovaného kráľa v polovníckych šatách v kruhu viac polovníkov. Na prvý pohľad jedonkaždý pozná kráľa, toho dobrého, vznešene smýšľajúceho a múdreho nášho ota, ktorý tak otcovsky panuje nad nami.

Kráľ kedykoľvek sa zdrúže v Uhorsky jaknáhle mu to panovnícke starosti dovoľia, vždy sa rád baví v Gedellove. Gedellov leží neďaleko od hlavného mesta. Tam má kráľ utešený letohrad, ktorý kedysi patrilo bol kniežatu Grassalkovichovi. Celé okolie Gedellova je samý les, v ktorom sa nachádza množstvo divočiny. Tu kráľ na jaseň a z jary polúva v spoločnosti viac pozvaných hostí. Na polovačke, slobodný súc od ťažkých starostí panovníckych, úprimne a srdečne sa shovára s polovníkmi, tu nenie kráľom viac, lež dobrým otcem, ktorý každému rád pomáha dľa možnosti.